

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 7.03050801 «Фінанси і кредит»
на тему: «Місцеві податки та їх роль у формуванні місцевого бюджету»
(назва теми)

Виконавець:
Студентка ЦВФН
Капучак Н.В.

/підпис/

Науковий керівник:
К.е.н., доцент Луценко І.С.

/підпис/

ОДЕСА – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. У сучасних умовах реформування економіки та соціальної сфери особливого значення набувають місцеві податки і збори як фінансова основа забезпечення розвитку територіальних громад. На місцеве оподаткування покладається вирішення основних завдань органів місцевого самоврядування шляхом формування фінансових ресурсів для задоволення локальних потреб. Актуалізуються питання місцевих податків і зборів у зв'язку з проголошенням вектору на децентралізацію влади, що передбачає зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування значною мірою через підвищення ролі місцевих податків і зборів. Останнім часом активного обговорення набувають питання, які стосуються місцевого оподаткування та напрямів вдосконалення даної сфери у контексті податкової реформи. Пояснюється даний факт досить просто: місцеві податки та збори виступають важливою складовою системи становлять основу фінансової бази органів місцевого самоврядування, тобто можна сказати, що саме місцеві податки та збори виступають як підґрунтя фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. При цьому розмір місцевих податків та зборів безпосередньо характеризує рівень фінансової автономії місцевих органів влади. також помітним фактом на сьогодні є проблема нестачі фінансових ресурсів в органах місцевого самоврядування та нестабільність їхніх дохідних джерел останнім часом набула загальнодержавного значення.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних знань щодо визначення ролі місцевих податків та зборів в процесі формування доходів місцевих бюджетів та визначення шляхів їх збільшення за рахунок місцевих податків та зборів.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких **завдань** теоретичного та прикладного характеру:

- визначити місцеві податки і збори як складову частину податкової системи держави;
- дати характеристику податків та зборів, що формують доходи місцевих бюджетів;
- розглянути нормативно – правову основа функціонування місцевого оподаткування;
- провести аналіз виконання дохідної частини місцевих бюджетів за період 2014-2018 рр.;
- оцінити бюджетотворюючу роль місцевих податків та зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів України;
- здійснити моніторинг динаміки та структури місцевих податків та зборів міста Одеса;
- дослідити світовий досвід застосування місцевих податків та напрямів його застосування в Україні;
- розробити основні напрямки удосконалення системи місцевих податків і зборів в Україні.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес формування доходів місцевих бюджетів України за рахунок місцевих податків та зборів, його оптимізація та

резерви зростання.

Предметом кваліфікаційної роботи є економічні відносини між фізичними та юридичними особами і фіскальними органами, що виникають у процесі формування доходів місцевих бюджетів за рахунок місцевих податків та зборів.

Методи дослідження. Теоретико-методологічна основа дослідження базується на діалектичному методі наукового пізнання, системному підході до вивчення процесів формування місцевих бюджетів. Випускна робота виконана з використанням як загальнонаукових, так і спеціальних методів та прийомів, зокрема: теоретичного узагальнення, наукової абстракції, методів індукції та дедукції, історичного методу; методів аналізу і синтезу, статистичних прийомів групування, динамічних порівнянь, графічного зображення; методів економіко-математичного моделювання, спостереження та формалізації – для окреслення перспектив формування і оптимізації місцевих податків.

Інформаційну базу кваліфікаційної роботи становлять статистичні дані Державної фіскальної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, положення, нормативно-правові акти національного та зарубіжного законодавства з питань податкового регулювання, періодичні видання, наукові збірники, матеріали науково-практичних конференцій, монографії та друковані праці українських і зарубіжних учених.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в кваліфікаційній роботі положення, узагальнення, висновки та пропозиції мають як загальнотеоретичне, так і прикладне значення. Розроблені в кваліфікаційній роботі положення можуть бути впроваджені та використані органами центральної влади при вирішенні проблем удосконалення системи місцевих податків і зборів.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 76 сторінок друкованого тексту, містить 15 таблиць, 10 рисунків. Список використаних джерел нараховує 40 найменувань та займає 4 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ**» розглянуто теоретичні засади місцевих податків і зборів, наведена характеристика податків та зборів, що формують доходи місцевих бюджетів, досліджено нормативно – правову базу функціонування місцевого оподаткування

У другому розділі «**АНАЛІЗ МІСЦЯ ТА РОЛІ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ У ВИКОНАННІ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ**» проаналізовано виконання дохідної частини місцевих бюджетів за період 2014-2018 рр., оцінена бюджетоутворююча роль місцевих податків та зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів України, здійснено моніторинг динаміки та структури місцевих податків та зборів міста Одеса.

У третьому розділі «**НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РОЛІ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ У ФОРМУВАННІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ**» визначені проблемні питання місцевих податків, досліджено світовий досвід застосування місцевих податків та напрями його застосування в Україні, розроблено основні напрямки удосконалення системи місцевих податків і зборів в Україні.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження сформулюємо наступні висновки:

1) У результаті розкриття сутності поняття місцевих податків і зборів, найбільш повним було обрано наступне: «Місцеві податки і збори – це обов’язкові платежі юридичних та фізичних осіб до місцевих бюджетів, які встановлюються відповідно до закону органами місцевого самоврядування. Їх особливістю є те, що їх регулювання здійснюється як на місцевому так і на державному рівні». Місцеві податки і збори встановлюються Верховною Радою України та вводяться в дію місцевими радами, що діють на території відповідних територіальних громад.

2) Місцеві податки і збори виконують три основні функції – фіскальну, контрольну та регулюючу. Фіскальна функція місцевих податків і зборів полягає в забезпеченні необхідних умов для створення матеріальної бази місцевого самоврядування. Щодо контрольної функції, то за допомогою місцевих податків і зборів держава здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю, джерелами доходів та витрат їх платників. Регулююча функція місцевих податків і зборів полягає в їх здатності впливати на різні види діяльності загалом та безпосередньо на діяльність платників податків і зборів.

3) Перелік місцевих податків і зборів міститься в статті 10 Податкового кодексу України. Відповідно до нього до місцевих податків належать: податок на майно; єдиний податок. Податок на майно складається з: податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортного податку; плати за землю. До місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

4) Дослідження показало, що податки та збори мають суттєвий вплив на формування місцевих бюджетів. За 2014 -2018 рр. простежується поступове зростання місцевих податків і зборів з 8,1 млрд. грн. до 61,026 млрд. грн. Загалом

податкові надходження зросли з 75,3 до 232,533 млрд. грн. Особливо велику роль відіграє частка місцевих податків і зборів у забезпеченні фінансової автономії місцевих бюджетів. Якщо за рахунок власних податкових джерел місцеві органи влади могли фінансувати 60 – 80% своїх потреб, тоді їх залежність від рішень вищих органів влади стосовно дохідної частини місцевих бюджетів буде мінімальною. Це приведе до зростання рівня політичної незалежності та фінансового забезпечення місцевого самоврядування, сприятиме економічному зростанню держави. Оцінемо бюджетотворюючу роль місцевих податків та зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів України у наступному параграфі кваліфікаційної роботи.

5) На збільшення питомої ваги місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів вплинули прийняті протягом 2014–2015 рр. зміни до бюджетного та податкового законодавства, що визначили нову модель фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування, в контексті якої сформовано основні засади реформування бюджетно-податкової децентралізації. Отже, протягом останніх років зміни податкового та бюджетного законодавства в напрямі збільшення обсягів доходів місцевих бюджетів за рахунок місцевих податків та зборів були проведені з використанням таких методів, як ліквідація неефективних податків і введення нових; розширення об'єктів оподаткування; зміна податкових ставок; розширення кола платників податків; перегруповування податків (переведення загальнодержавних податків (єдиного податку та плати за землю)) на місцевий рівень. В роботі досліджено, що упродовж 2015-2018 рр. спостерігалось абсолютне домінування єдиного податку як складової системи місцевого оподаткування в Україні. Питома вага єдиного податку в 2015 році склала 40,64% і зросла до 48,44% в 2018 році. При цьому фіскальна вага єдиного податку тільки зростала. Заміна податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, комплексним податком на майно в 2015 р. докорінно змінила структуру надходжень місцевих податків і зборів. Саме цей чинник вирішальний, оскільки динаміка абсолютних і відносних показників надходження єдиного податку не зазнали суттєвих змін. Єдиний податок використовувався підприємцями для зменшення навантаження на фонд оплати праці та оптимізації оподаткування через дроблення бізнесу. Єдиний податок займає найсуттєвіше місце у структурі надходжень від місцевих податків та зборів до місцевих бюджетів.

6) Протягом 2015–2016 рр. в загальному фонді бюджету м. Одеси відбулося зростання питомої ваги місцевих податків та зборів з 29,66% до 33,83%. Тобто по бюджету міста Одеси спостерігалось в окреслені роки таке ж зростання фіскальної ролі місцевих податків та зборів, як і по Україні в цілому. Протягом 2016- 2017 рр. в загальному фонді бюджету міста Одеси відбулося скорочення питомої ваги місцевих податків та зборів з 33,83% до 30,4%. Тобто, по бюджету м. Одеси спостерігалось в окреслені роки скорочення фіскальної ролі місцевих податків та зборів. Із 2015 р. частка місцевих податків та зборів через надходження єдиного податку та зарахування плати за землю до складу податку на майно суттєво збільшилася – до 33,83% загального фонду бюджету міста. Отже, частка місцевих податків та зборів як у місцевих бюджетах України, так і в бюджеті міста Одеси поступово збільшується. Це дає можливість системі місцевого оподаткування, що

вже діє, істотно впливати на формування доходів місцевих бюджетів. Проведений аналіз надходжень місцевих податків та зборів до місцевих бюджетів України та бюджету м. Одеси засвідчив суттєве зростання з 2015 р. їх власної доходної бази. Розширення переліку місцевих податків та зборів було здійснене без відповідного збільшення податкових повноважень органів місцевого самоврядування. Також держава поступово зменшує обсяг фінансових ресурсів на виконання органами місцевого самоврядування делегованих повноважень. Це вимагає від останніх витратити частину власних коштів на їх виконання.

7) З метою розробки напрямів щодо удосконалення формування місцевих бюджетів в Україні виконано розгляд та узагальнено досвід зарубіжних країн. Ґрунтуючись на ньому, можна запропонувати такі дії щодо реформування інституту місцевих податків і зборів в Україні:

- під час проведення бюджетної політики держава повинна оптимально поєднувати інтереси суспільства, окремих територій, підприємств і громадян;
- посилити вплив місцевих податків і зборів у частині формування доходної бази місцевих бюджетів;
- дозволити регулювати органам місцевої влади ставки місцевих податків і зборів;
- під час формування доходної бази місцевих бюджетів маємо врахувати в Україні досвід зарубіжних країн: у більшості з них податки на нерухомість надходять у місцеві бюджети і мають високу питому вагу у їх формуванні.

8) Узагальнюючи вищезазначене для удосконалення місцевого оподаткування нами пропонується :

- На законодавчому рівні в частині майнового податку закріпити податок на розкіш. Визначено основні об'єкти оподаткування податку на розкіш, до яких на наше переконання, необхідно віднести: легкові автомобілі, середньоринкова вартість яких становить понад 1,1 млн грн; мотоцикли середньоринкова вартість яких становить понад 500 ти. грн; судна (яхти та інші плавучі засоби для дозвілля або спорту, зазначені в товарній позиції 8903 згідно з УКТ ЗЕД), зареєстровані в Державному судновому реєстрі України чи Судновій книзі України, оснащені стаціонарним або підвісним двигуном (двигунами) потужністю понад 55 кВт; літаки і вертольоти, зареєстровані у Державному реєстрі цивільних повітряних суден України; вироби з дорогоцінних металів, люксові годинники та предмети антикваріату і мистецтва, вартість яких перевищує 25 мінімальних заробітних плат; квартири, площа яких перевищує 200 квадратних метрів; дачний чи садовий будинок, котедж або житловий будинок садибного типу, загальна площа якого перевищує 350 кв.

- У частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, зменшити податкову пільгу та закріпити таку пільгу не за власниками (співвласниками) об'єктів оподаткування, а за самим об'єктом. Такі реформування, на наше переконання, значно підвищать фіскальну значущість податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

- У частині транспортного податку змінити структуру податку, щоб уникнути подвійного оподаткування, виключити норми щодо реєстрації та першої купівлі авто з Закону України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування під

час першої реєстрації». Змінити елементи податку, зокрема, в частині транспортного податку виділити три його підвиди: податок на купівлю незареєстрованого транспортного засобу, податок із власників транспортних засобів та плату за реєстрацію транспортного засобу.

АНОТАЦІЯ

Капучак Н.В. «Місцеві податки та їх роль у формуванні місцевого бюджету»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «7.03050801. Фінанси і кредит»

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються теоретичні засади місцевих податків і зборів, наведена характеристика податків та зборів, що формують доходи місцевих бюджетів, досліджено нормативно – правову базу функціонування місцевого оподаткування.

Проаналізовано виконання дохідної частини місцевих бюджетів за період 2014-2018 рр., оцінена бюджетоутворююча роль місцевих податків та зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів України, здійснено моніторинг динаміки та структури місцевих податків та зборів міста Одеса.

Визначені проблемні питання місцевих податків, досліджено світовий досвід застосування місцевих податків та напрями його застосування в Україні, розроблено основні напрямки удосконалення системи місцевих податків і зборів в Україні.

Ключові слова: місцеві податки, збори, зведений бюджет, державний бюджет, місцевий бюджет, бюджетоутворююча роль

ANNOTATION

Kapuchak N.V. "Local Taxes and Their Role in the Formation of the Local Budget"

Qualifying work for obtaining an educational bachelor's degree in the specialty "7.03050801. Finance and Credit"

Odessa National University of Economics. - Odessa, 2019.

The paper considers the theoretical basis of local taxes and fees, describes the characteristics of taxes and fees that form local budget revenues, and investigates the legal framework for the functioning of local taxation.

The implementation of the revenue part of local budgets for the period 2014-2018 has been analyzed, the budget-forming role of local taxes and fees in shaping the revenues of local budgets of Ukraine has been estimated, and the dynamics and structure of local taxes and fees of the city of Odessa have been monitored.

The identified issues of local taxes, the world experience of applying local taxes and directions of its application in Ukraine, the main directions of improvement of the system of local taxes and fees in Ukraine are investigated.

Key words: local taxes, fees, consolidated budget, state budget, local budget, budgeting role